

HÜSEYİN RAHMI GÜRPINAR

ŞIK

ROMAN

Açıklamalı
Orijinal Metin

♥ can
mitas

2. BASKI

HÜSEYİN RAHİMİ
GÜRPINAR

ŞİK

Can Miras

Şık, Hüseyin Rahmi Gürpınar

© 2021, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 1305 (1889)

2. basım: Kütüphane-i İslam ve Askeri, İbrahim Hilmi, 1335 (1920)

Can Yayınları'nda 1. basım: Mayıs 2021, İstanbul

2. basım: Aralık 2022, İstanbul

Bu kitabın 2. baskısı 2000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Mustafa Çevikdoğan

Düzeltili: Mert Tokur

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Sanat yönetmeni: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Kapak tasarımı: Bilal Sariteke

Baskı ve cilt: Melisa Matbaacılık Yayıncılık San ve Dış Tic. Ltd.

Maltepe Mah. Davutpaşa Çiftelavuzlar Sk. No:16 Acar San. Sit.

Zeytinburnu, İstanbul

Sertifika No: 45099

ISBN 978-975-07-5107-3

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza, No: 9/25, Sarıyer / İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

HÜSEYİN RAHİMİ
GÜRPINAR
ŞIK

Çevrimyazı ve yayına hazırlayan
Erkan Irmak

ROMAN

♥can

Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Gulyabani, 2019

Gulyabani (Günümüz Türkçesiyle), 2019

Sevda Peşinde, 2019

Sevda Peşinde (Günümüz Türkçesiyle), 2019

Kuyruklu Yıldız Altında Bir İzdivaç, 2020

Kuyruklu Yıldız Altında Bir İzdivaç (Günümüz Türkçesiyle), 2020

Şık (Günümüz Türkçesiyle), 2021

HÜSEYİN RAHMİ GÜRPINAR, 1864'te İstanbul'da doğdu. Dört yaşında annesini kaybetti. Çocukluğu teyzesinin yanında, Aksaray'da geçti. Mahmudiye Rüşdiyesi'nde okudu. Hastalığı sebebiyle Mülkiye'deki eğitimini yarım bıraktı. Kısa süreli birkaç memuriyet denemesi ve bir dönem milletvekilliği haricinde hayatını hep yazdıklarıyla kazandı. Henüz 23 yaşındayken yazdığı ilk romanı *Şık*, Ahmet Midhat Efendi'nin övgüleriyle karşılandı ve 1887'de *Tercüman-ı Hakikat*'te tefrika edildi. Sonraki yıllarda verimli bir yazarlık hayatı geçirdi. 19. yüzyıl sonu ve 20. yüzyıl başı İstanbul'unun konak ve sokak hayatını eserlerinde ustalıkla işledi. Klasikleşmiş birçok romanının yanı sıra hikâye, oyun, makale türlerinde de eserler verdi. Edebiyatımızda gerçekçiliğin ve doğalcılığın en önemli temsilcilerinden biri olan Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın eserlerinde halkı pozitif bilimlere yönlendirme isteği de açıkça görülür. 1944'te ölen yazarın mezarı, hayatının son 31 yılını geçirdiği Heybeliada'dadır.

Sunuş

Temel olarak 19. yüzyılın ikinci yarısında yazılan ve Tanzimat romanı adını verdiğimiz metinlerde kimi ortak temalara rastlarız. Berna Moran'ın *Türk Romanına Eleştirel Bir Bakış*'inin birinci cildinin önsözünde, Jale Parla'nın *Babalar ve Oğullar* adlı incelemesinde veya Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın *Şık*'ının da aralarında bulunduğu bu döneme ait metinlere getirdiği yenilikçi yaklaşımla Nurdan Gürbilek'in *Kör Ayna, Kayıp Şark*'ında bu temaların ve 1800'lerin sonuna ilerlerken edebiyatçıların Osmanlı'nın içinden geçtiği dönüşüme verdiği tepkilerin ayrıntılı yorumlarını bulmak mümkündür. Aslına bakılırsa Türkçe romanın bu oluşum evresinin, edebiyatımızın başka hiçbir akım ya da döneminin erişemediği bir ilgiyle karşılandığını ve onlarca araştırmacının şu ya da bu yönüyle söz konusu romanları ele aldığını ve almayı sürdürdüklerini söylemek yanlış olmaz.

Tüm bu edebiyat tarihçilerinin ve ortaya çıkan incelemelerinin tekrar etmekten bıkmadığı tespitlerin başındaysa, Tanzimat döneminde kaleme alınan romanların neredeyse tamamının Doğu-Batı arasındaki ilişkiyi metnin ana meselelerinden biri haline getirmiş olması bulunur. Elbette bütün yazar ve romanları tek bir temaya, renge, sese indirgemek muhtemelen bir eleştirmenin hiçbir zaman sapmaması gereken, sonu çıkmaz bir sokaktır. Her yazarın, her karakterin, her hikâyenin iyi ya da kötü, ustaca ya da acemice, ayrıntılı ya da basmakalıp biçimde anlatacağı kendine özgü bir derdi vardır ve nihai yargılara ulaşmadan önce bu derdin ne olduğuna ciddiyetle kulak

vermek gerekir. Bu bakımdan Hüseyin Rahmi ve *Şık* da –tıpkı kendinden önce ve sonrakiler gibi– dinlenilmeyi sonuna dek hak eder.

Öte yandan, Doğulu olarak çizilmiş bir karakterin Osmanlı'ya yeni yeni nüfuz eden, Batılı olarak resmedilen değerlerle karşılaşmasının ve bu çekici ama tehlikeli etki karşısında bocalamasının, hatta maddi ve manevi kayıplara uğramasının dönemin romanlarının tümünde bir biçimde belirlediği de gerçektir. Kuşkusuz yaratılan karakterlerin tepki ve akıbetleri, bir başka deyişle kaderleri, romancıların vermek istedikleri mesajın ne olduğuna, dünya görüşlerine, edebiyat anlayışlarına ve okurda uyandırmak istedikleri duyguya göre değişkenlik gösterir.

Sözgelimi Ahmet Midhat'ın Felatun Bey karakteri köklerinden öylesine kopuktur ki içinde bulunduğu bataklığın farkına bile varamadan kendi sonuna körlük içinde ilerler. Rakım Efendi'ye ihtiyatlılığı ve açıkgozlülüğüyle zenginleştirdiği maneviyatı sayesinde sadece tehlikelerden kaçınmakla kalmaz, onları çıkarları doğrultusunda yönlendirmeyi de becerir. Ahmet Midhat'ın yöntemi hemen her zaman didaktik, temkinli ve kendinden emindir. Rezaizade Mahmut Ekrem'in *Araba Sevdası*'ndaysa, yazar, Bihruz Bey'in alfrangalığa düşkünlüğünü daha ironik biçimde anlatmayı tercih eder. Siyah beyaz karşıtlığını kurarak değil, bilgeliğin yanı başında cehaletin de tırmanışa geçtiği bir çağın kaybedenlerinden birini aktarmayı seçer. Namık Kemal'in *İntibah*'ında *Şık*'ta da rastladığımız türden *femme fatale* kadınlarla karşılaşırız. Doğulunun Batılının parıltılı dünyasında körleşmesinin, saflığını kaybederek sürüklenmesinin sebebi bu kadınlardır yazara göre...

Örnekleri çoğaltmak mümkündür ancak bütün dünyanın girdabına kapıldığı ve bir bakıma da kapılmak zorunda olduğu modernleşme süreci, ulaştığı her yerde olduğu gibi Osmanlı'da da geleneksel yaşamı temelinden sarsar, kendi akıntısında sürükler ve işleyişini değiştirir. Bizim için güzel ve kıymetli olan, yazarların aynı konuyu nasıl farklı şekillerde ele aldıklarını, romanlarını inşa ederken hangi dekorları kullandıklarını, nasıl renkler, karakterler, dokular yarattıklarını takip etmek, neredeyse iki yüz yılı aşan modernleşme serüvenimizde hangi engelleri aşmaya niyetlendiklerini ve bunu ne ölçüde becerebil-

diklerini anlamaya çalışmaktır. Bu bakımdan Hüseyin Rahmi'nin *Şık*'ı bize benzersiz örneklerden birini sunar.

* * *

Şık'la ilk kez karşılaşacak ya da yıllar önce tanıştığı ama zamanla zihnindeki izleri silikleşen bu romanla yeniden buluşacak okurların keyfini kaçırmamak adına, burada kitabın anlattıklarını deşmek yerine roman ve önemi hakkında bazı kısa bilgiler vermenin daha uygun olacağını sanıyorum.

Hüseyin Rahmi'nin kitabının başına eklediği "Mukaddime/Önsöz" kısmında da belirttiği gibi, yazarın ilk romanı olan *Şık*'ın yayımlanma hikâyesi Hüseyin Rahmi'nin yazdıklarının dönemin en ünlü romancı ve gazetecilerinden Ahmet Midhat'a göndermesiyle başlar. Bu esnada romanın ancak yarısı tamamlanmış durumdadır ve 1864 doğumlu Hüseyin Rahmi de henüz yirmili yaşlarının başında, yayıncılık dünyasıyla ilişkisi bulunmayan genç bir yazar adayıdır. Aynı zamanda o yılların en yüksek tirajlı gazetelerinden biri olan *Tercüman-ı Hakikat*'in hem başyazarı hem de sahibi olan Ahmet Midhat, Hüseyin Rahmi'nin gönderdiği kısımlardan çok hoşlanır ve kendisini tanışmak üzere gazeteye davet eder. İlk karşılaşmaları pek iyi başlamaz: Ahmet Midhat, çok beğendiği bu roman başlangıcının karşısındaki çocuksu görünümlü gençten çıktığına bir süre inanamaz. İkna olduğundaysa romanı tamamlaması şartıyla gazetesinde tefrika etmek istediğini söyler. Hayranı olduğu ve yazdıklarında bu hayranlığın etkileri sıklıkla gün yüzüne çıkan Hüseyin Rahmi, Ahmet Midhat'ın bu talebini karşılamak üzere hızla çalışmaya koyulur ve kısa süre sonra romanı tamamlar. Böylelikle *Şık*'ın ilk versiyonu Şubat 1888'de *Tercüman-ı Hakikat*'te tefrika edilmeye başlanır. İlgile karşılanan tefrika 1889'da kitaplaşır.

1920'ye gelindiğindeyse, Hüseyin Rahmi bu kez usta ve ünlü bir yazar olarak yeniden romanının başına oturur ve küçük değişikliklerle onu kusur saydığı kimi pürüzlerinden arındırır. Yazarın tercihlerine saygı duyulması gerektiğini düşünerek ben de bu nüshayı temel almayı, gerekli yerlerde de ilk baskısıyla karşılaştırmayı tercih ettim. Bu ilk romanın, ilerle-

yen yıllarda aralarında *Mürebbiye*, *Şıpsevdi*, *Gulyabani*, *Efsuncu Baba* gibi klasiklerimiz de bulunan pek çok farklı türde onlarca kitaba imza atacak Hüseyin Rahmi'nin edebiyat dünyasına kabulü anlamına da geldiğini unutmamak gerekir. O halde yazarına 1944'teki vefatına dek edebiyat dünyasının ve okur ilgisinin kapılarını aralayan ve ona yaşamının son günlerine kadar yazma şevki veren *Şık*, bu "ilk"liği dışında neden önemlidir?

Genel kabul gördüğü üzere, *Şık*'ın genel havasına bakıldığında Tanzimat döneminde yazılan, özellikle de Ahmet Midhat'ın kaleminden çıkan metinlerle benzeşen yanları olduğu doğrudur. Romanın başkarakteri ve Batı hayranlığından başka bir meziyeti olmayan Şatırzade'de Felatun Bey'i, çalışkanlığı ve bilgisiyle herkesçe saygı görüp övgüyle karşılanan Doğu'nun temsilcisi Maşuk Bey'deyse Rakım Efendi'yi anımsatan pek çok özellik bulunabilir. Ancak başlangıçta ve uzak mesafeden bakıldığında ortaya çıkan bu benzerlik, romanın içinde ilerledikçe daha az görünür olmaya, Hüseyin Rahmi'nin kendine haslıklarıysa giderek daha fazla hissedilmeye başlar.

Örneğin yazarın hemen hemen bütün eserlerinde rastlanan mizahi yaklaşım daha ilk sayfalarda kendini belli eder. *Şık*, ciddi bir meselenin ancak asık suratlı biçimde anlatılabileceği yargısına bir tür başkaldırı gibidir. Vermek istediği mesajı didaktik, üst perdeden bir sesle aktarmak (bir anlamda okurun gözüne sokmak) yerine, karakterlerin içine düştüğü gülünç durumlar aracılığıyla olan biteni okura göstermeyi yeğler.

Romanın ilginç bir başka yönüyse adeta başkarakterlerden biri gibi hikâyenin olay örgüsünde başat bir role sahip bulunan Drol adındaki köpeğin varlığıdır. Kitap boyunca oradan oraya sürüklenen ve kimi zaman başını belaya sokan, kimi zamansa etrafındakiler yüzünden başı belaya giren Drol, roman geleneğimizde nadiren karşılaştığımız havyan karakterlerin ilk örneklerinden biri olması açısından da son derece kıymetlidir.

Pek çok eleştirmenin de dikkat çektiği gibi, Hüseyin Rahmi'nin eserlerinde hem okuma zevkini artıran hem de günümüz okuru açısından eşsiz bir kaynak olduğunu düşündüğüm bir başka mesele, yazarın İstanbul'un farklı özelliklerini kapsayan manzaralar çizmedeki başarısıdır. Dönemin sokak hayatının, caddelerinin, mimarisinin, eğlence âleminin ya da ev yaşı-

mının yanı sıra, Hüseyin Rahmi şehrin kozmopolit, çokkültürlü dokusunu ve gündelik yaşama dair daha birçok ayrıntıyı da eserlerinde cömertçe bizimle paylaşır. Konuşma dilini edebiyatta en iyi temsil eden ve bu dilin renklerini metinlerine en ustaca yansıtan yazarlarımızdan olan Hüseyin Rahmi'nin bu üslup özelliğinin örneklerine, ilk romanı olan *Şık*'ta da sıklıkla rastlamak mümkündür.

Son olarak, 19. yüzyılın ikinci yarısında ürünlerini veren Tanzimat romanlarında neredeyse her zaman geniş zaman kesitleri üzerinden anlatılan ve bu tercih nedeniyle kimi kez hikâyenin özetlenmesini kaçınılmaz kılan olay örgüsü, *Şık*'ta yalnızca birkaç güne sığdırılmıştır. Henüz ilk romanında bu denli iddialı ve zor bir işe kalkışan Hüseyin Rahmi, böylece ayrıntılardan daha fazla yararlanmanın da imkânını artırmış olur. Her ne kadar ustası Ahmet Midhat, romanın açık uçlu bitişinden tatmin olmayıp kitabın sonuna açıklayıcı bir "son-söz" eklemekten kendini alıkoyamasa da Hüseyin Rahmi'nin bu sezgisel yöneliminin bugünün modern beğeni ölçütlerine çok daha yakın olduğunu, bu açıdan da kendi zamanının ötesine uzanan bir yol açtığını öne sürmek yanlış olmaz. Kısacası gerek karakter, gündelik yaşam ya da konuşma diline ait ayrıntıların kullanımı; gerekse anlatılan zamanın çerçevesi, olay örgüsü veya mizahi yaklaşım tercihleriyle *Şık*'ın bugün için de söyleyecek daha pek çok sözü vardır.

* * *

Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın *Şık*'ı hem yazarı hayattayken hem de vefatından sonraki yıllar içinde pek çok kez farklı yayınevlerince, farklı düzenlemeler ve/veya sadeleştirmelerle yayımlanmış ve okuyucu tarafından da ilgiyle karşılanagelmıştır. Öte yandan, bu çok sayıdaki farklı baskıların arasında, romanı olduğu gibi aktaran ya da eleştirel bir gözle sunanların yanı sıra, Hüseyin Rahmi'nin kendi dönemi için bile takibi zor ama son derece mizahi, keyifli olan üslubunu bozacak şekilde sadeleştiren ya da hatalı okumalar veya notlarla bir bakıma yazarın niyetinin dışına çıkan, hatta ona haksızlık edercesine özensiz versiyonları da dolaşıma girmiştir.

Bu yüzden, bu metinleri sadeleştirilmiş ve özgün halleriyle iki farklı edisyonla yayıma hazırlarken Hüseyin Rahmi'nin kaleminden çıkanları mümkün olan en az müdahaleyle ama olabilecek en anlaşılır biçimde okurun beğenisine sunmak temel amacım oldu. *Şık*'ın Arap harfleriyle kaleme alınmış ve yazarının onay verdiği özgün metninin son halini Latin harflerine aktarırken günümüzün imla ve dilbilgisi kurallarını kullandım ve böylelikle esas olarak okuma kolaylığı sağlayan bir deneyim ortaya çıkarmayı umdum. Okurların metinde geçen bir kelime ya da tabirin anlamından emin olamadığı durumlarda merakını giderebilmesi için kitabın sonuna oldukça kapsamlı ve özellikle romanda yer aldığı kısımlardaki anlamı karıştıracak içerikte bir sözlük ekledim.

Daha zorlu ve üzerine uzun uzadıya düşünmeyi gerektiren sadeleştirilmiş versiyondaysa, Hüseyin Rahmi'nin bugün için kimi zaman oldukça zorlayıcı, günümüzün konuşma dilinden epeyce uzaklaşmış, bolca Arapça, Farsça sözcük ve tamlama içeren, sıklıkla Fransızcadan alıntılar barındıran üslubunu olabildiğince bugünün okuruna hissettirmeye gayret ettim. Kimi yerlerde bugün için gündelik dilde sıklıkla karşımıza çıkmayan kelimeler yer alıyor olsa da, cümlelerin tamamından veya konunun bağlamından anlamlarının çıkarılabileceğine inandığım ölçüde yazarın kelime tercihlerini değiştirmekten kaçındım. Ayrıca yine okuma kolaylığı sağlaması için sadeleştirilmiş versiyonun sonuna da kısa bir sözlük eklemeyi uygun buldum. Bununla beraber, bazı durumlarda artık kullanımdan neredeyse tümüyle düşmüş olan kimi sözcükleri, bugünün okurunun da takip edebilmesi için yeniledim. Böylesi değişiklikleri yaparken de hemen her seferinde halihazırda yazarın romanın başka kısımlarında yer verdiği, bir başka deyişle üslubunun bir parçası haline getirdiği ve özgün halindekiyle aynı anlamı taşıyan bir kelime kullanarak, yazarın sözcük dağarcığının içinde kalmaya özen gösterdim. Bu sayede, umuyorum ki bu romanı okuyanlar dönemin havasını ve estetiğini Hüseyin Rahmi'nin yarattığı biçimiyle tatmayı sürdürebilecekler.

Romanda yer alan özel isim, eser ve yer adları gibi kullanımlarıysa kendi dillerindeki özgün hallerini esas olarak düzenlemeyi yeğledim. Böylelikle günümüzün okurlarının, dileklerinde daha fazla araştırma yapmak için ellerinin altında

kullanılabilir ve güncel bir başlangıç noktası olmasını amaçladım. Aynı niyetle metin boyunca yer alan dipnotlarda da mümkün olduğunca açıklayıcı ama gevezelik etmekten ya da yorum belirtmekten uzak bir tutum takip etmeye çalıştım. Bu sayede okuyanların aklına takılabilecek kimi soruları yanıtlarken, kişisel değerlendirmelerini etkileyebilecek yönlendirmelerden de kaçınmayı amaçladım. Kuşkusuz meraklı okurlar artık hepimizin kolaylıkla erişebildiği dijital kaynakları kullanarak, Hüseyin Rahmi'nin ve *Şık*'ın dünyası hakkında çok daha ayrıntılı bilgilere ulaşp romana daha geniş bir manzaradan bakmakta özgürdüler.

Son olarak bütün bu saydığım aşamalar boyunca yardımını, bilgisini ve dostluğunu esirgemeyen Can Yayınları'nın kıymetli editörü Mustafa Çevikdoğan'a ve desteğini daima yanımda hissettiğim Romina Yorohan'a ayrıca teşekkür ederim.

Erkan İrmak

Mukaddime

Bu eser ilk defa 1305'te basılmıştı. Şimdi 1335'te yani tamam otuz sene sonra ikinci kere tab ediliyor.¹

Kariler bu yaşlı hikâyede şimdiki Hüseyin Rahmi'nin iptidai, nahif, cılız fakat ileride mebzul meyve vermeye müstait bir fidanını göreceklendir. Bu çelimsiz fidan mukavim bir sak oluncaya kadar, yirmi yıl istibdadın² mühlik boralarıyla hırpalandı. Bazen köküne yakın budandı. Hayatını, özünü muhafaza için muhtaç olduğu maddi manevi gıdaları bulamamak tehlikelerine düştü.

Bu *Şık* romanı matbuat caddesine³ attığım ilk adımdır. Binaenaleyh bunun kendimce heyecanlı bir tercümeihali vardır. Eserin tarih-i tahriri, neşrinden iki-üç sene kadar da evvelidir. Birinci kısmı hemen mektepte yazılmıştır. Zaten birçok cümlelerindeki beceriksizlik, acemilik, adeta çocukluk, bazı fikirlerdeki büyük saffet okuyanlara bu hakikati söyler.

Şık'ın yazılması nisfını büyük bir zarfa doldurarak Ahmet

1. Hüseyin Rahmi'nin belirttiği gibi *Şık*'ın ilk versiyonu Şubat 1888'de *Tercüman-ı Hakikat* gazetesinde yayımlanmaya başlanır ve 1889'da da kitap olarak basılır. Üzerinde kimi küçük değişiklikler yaparak yeniden yayıma hazırladığı bu versiyonsa 1920'de (1335) yayımlanır. Yeni harflere aktarılırken yazarın eserinin son hali olarak kabul ettiği bu nüsha esas alınmış, gerek görüldüğünde metin birinci baskıyla karşılaştırılmıştır. (Y.N.)

2. II. Abdülhamid'in 1878-1908 arasında ülkeyi mutlak bir monarşiyle idare ettiği dönem. 1908'de II. Meşrutiyet'in ilanı ile sona ermiştir. (Y.N.)

3. Dönemin İstanbul'unda matbaa, gazete ve kitapçıların çok büyük bir kısmının merkezi Babıâli Caddesi'nde bulunduğu, zaman zaman buraya "matbuat caddesi" de denmiştir. (Y.N.)

Midhat Efendi'ye¹ gönderdim. Efendi merhumun eserlerini okurum. En büyük meftunu, hayranıyım. Fakat henüz kendisini veçhen tanımakla müşerref değilim. Ne mizaç ve ahlakta bir zattır? Onu da bilmem. Eseri gönderdikten sonra bana müthiş bir nedamet geldi. Hiç öyle büyük bir adama böyle çocukça, budalaca, saçma yazılar gönderilir mi? Eyvah... Ben ne yaptım!

O gece yeisimden, mahcubiyetimden uyuyamadım. Düşündükçe hicabımdan terler döküyordum. Eserin hüsnükabul göreceğine binde bir ihtimal vermiyordum.

Ertesi günü arkadaşlarımdan biri elinde bir *Tercüman-ı Hakikat*² nüshasıyla karşıma çıkarak:

“Müjde... Eserin beğenilmiş. Ahmet Midhat Efendi Hazretleri seni matbaaya davet ediyor.”

“Alay etme... Ben zaten mahcubiyetimden yerlere geçiyorum.”

“Vallahi alay değil... İşte nah... Al oku...”

Gazeteyi aldım. Birinci sahifesinin ortasında, “Muhabere-i Aleniyye” sernamesi altında şu satırları okudum:

“Matbaamıza gönderilen *Şık* unvanlı hikâye el-hakk takdire şayan görülmele muharriri Hüseyin Rahmi Beyefendi'nin lütfen idarehanemizi teşrifleri rica olunur.”

Gözlerime inanamıyorum. O vaktin merci-i üdeba ve şurası *Tercüman-ı Hakikat* matbaasından böyle bir davet vukuu aklımın alacağı bahtiyarlıklardan değil... Arkadaşlarım beni tebrike başladılar. Ben hâlâ bu hakikate inanamıyor, rüya görüyorum sanıyorum.

Küllî aczimle Ahmet Midhat Efendi gibi bir hakîm-i zamanın huzuruna çıkmak da nefsimce pek mühim bir meseleydi. Bütün cesaret ve cerbezemi toplamaya uğraşarak matbaaya

1. Ahmet Midhat Efendi (1844-1912): Tanzimat döneminin en üretken yazar ve yayıncılarından. Yazdığı otuzun üzerinde romanın yanı sıra öykü, gezi, tiyatro, siyaset, ahlak gibi konularda da onlarca kitap, yüzlerce makale kaleme almıştır. Aynı zamanda dönemin en ünlü gazetelerinden *Tercüman-ı Hakikat*'in de sahibi ve başyazarıdır. (Y.N.)

2. 1878-1921 arasında yayımlanmış, özellikle kurucusu Ahmet Midhat'ın 1912'deki ölümüne dek dönemin en popüler gazetelerinden biri olmayı başarmıştır. (Y.N.)

gittim. Efendinin orada bulunmadığını, kendisiyle Galata'da Sıhhiye Dairesi'nde¹ görüşebileceğimi söylediler.

Karantina dairesinde büyük bir helecana hazretin huzuruna çıktım. Gür kaşlı, kara sakallı, iriyarı, heybetli bir zat... Beni görünce ilk suali şu oldu:

"Kimsin sen çocuğum?"

"Şık muharriri Hüseyin Rahmi..."

Ah, korktuğuma uğradım. Efendinin yüzünde derhal bir itimatsızlık tebessümü belirdi. Tabir hiç aklımdan çıkmaz. Bana pek müstehzi gelen bir sedayla:

"Oğlum, senin ağzın daha süt kokuyor. Bu roman usta işi... Senin ne kalemin ne selikan ne tecrüben ve ne de görgün henüz bunu yazmaya müsait değil... Bu hakikat görünüyor. Sen böyle bir şey tasvirine özenabilirsin. Fakat bu işi yalnız başına başaramazsın. Sana bir yardım eden var. Pederin midir? Ağabeyin midir? Arkadaşın mıdır? O kimdir? Söyle..."

O yazılarda bana hiçbir ferden bir tek kalem yardımını yoktu. O tarihte Yanya'da bulunan pederim Sait Paşa'ya her hafta mektup yazardım. Epeyce diller dökerdim. Pederim mektupları görüştüğü bazı zevata okuduktan sonra fotoğrafımı göstererek, "İşte bu satırları yazan bu çocukcağızdır," dermiş. O zevat da mektuplarla fotoğrafıyı mukayeseden sonra, "Hayır, ihtimali yok. Bu çocuk şu sözleri yazamaz. Sizi aldatıyorlar paşa..." cevabını verirlermiş. Pederim onların bu iddialarına nihayet kanaat getirerek bana şu nasihatleri yazmıştı:

"Oğlum Rahmi, bana yazdığın mektuplarda bir usta kâtip selikası var. Başkasının yazdığı satırların altına imza koymak münasebetsizliğine alıştığını istemem. Cümlelerin hatalı, pürüzlü olsun, zararı yok. Bence matlup olan senin samimi ifadendir."

Bu cihetten zaten yüreğim yaralı... Koca Ahmet Midhat Efendi'nin aynı ithamı karşısında küçüldüm. Büzüldüm. Hiçbir söz bulamadım. Nihayet gözlerimden dökülen iki katre hazin bir cevap yerine geçti. Bu saf, samimi, masumane ağlayı

1. 1837'de, Osmanlı İmparatorluğu'ndaki sağlık meseleleriyle çağdaş tıp biliminin imkânlarıyla mücadele edilmesi ve bu yönde kararlar alınması amacıyla, bugünün Savunma Bakanlığı'na karşılık gelen Harbiye Nezareti bünyesinde kurulan teşkilat. (Y.N.)

